

Висновки. Таким чином, дослідження поняття та особливостей наказного провадження за Господарським процесуальним кодексом України продемонструвало низький рівень наукової уваги до даного питання. Незважаючи на новизну даного інституту для вітчизняного господарського процесу, наказне провадження так і не отримало належного розкриття в наукових джерелах. На сьогодні залишаються невстановленими дефініції, пов'язані з наказним провадженням у господарському процесі, та загалом аналіз специфічних ознак. Низка дослідників даного питання саме в «господарському» аспекті посилаються на праці вчених-цивілістів, і, як наслідок, їх висновки позбавлені галузевої специфіки досліджуваного інституту. Тож вважаємо за доцільне зробити висновок, що питання поняття та особливостей наказного провадження за Господарським процесуальним кодексом України потребує подальших комплексних досліджень.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів. Проект Закону № 6232 від 23.03.2017. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415.
2. Господарський процесуальний кодекс України. Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1992. № 6. Ст. 56
3. Цивільний процесуальний кодекс України. Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2004. № 40-42. Ст. 492.
4. Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження. Постанова Вищого спеціалізованого суду від 23.12.2011 № 14. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014740-11>.
5. Таликін Є.А. Сфера застосування наказного провадження в господарському процесі України. Форум права. 2013. № 1. С. 1003–1011.
6. Цивільний процес України: підручник / за ред. Р.М. Мінченко. Х.: Одісеї, 2012. 496 с.
7. Дяченко С. В. Поняття наказного провадження // Сучасні питання економіки і права. 2014. Вип. 1. С. 117–120.
8. Колосова О.О. Наказне провадження як спрощений вид цивільного судочинства. Право і суспільство. 2013. № 3. С. 151–158.
9. Колодницька Т.В. Спрощені судові процедури в господарському процесі. Одеса, 2018. 34 с.

УДК 346.543.4

ЗАХАРЧЕНКО А.М.

**ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОРЯДКУ НАДАННЯ
В КОНЦЕСІЮ ОБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОЇ ТА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

У статті розглянуто проблемні аспекти порядку надання в концесію об'єктів державної та комунальної власності. Проведено критичний аналіз змін такого порядку, запропонованих у проекті нової редакції Закону України «Про концесії». За результатами дослідження обґрунтовано пропозиції з удосконалення порядку надання в концесію зазначених об'єктів.

Ключові слова: концесія, концесійний конкурс, державно-приватне партнерство, об'єкти державної та комунальної власності.

В статье рассмотрены проблемные аспекты порядка предоставления в концессию объектов государственной и коммунальной собственности. Проведен критический анализ изменений такого порядка, предложенных в проекте новой редакции Закона Украины «О концессиях». В результате исследования обоснованы предложения по совершенствованию порядка предоставления в концессию указанных объектов.

Ключевые слова: концессия, конкурс, государственно-частное партнерство, объекты государственной и коммунальной собственности.

The article deals with problematic aspects concerning the procedure for granting a concession of state and community property. Changes of this procedure suggested in a project of the new version of the Law of Ukraine “On concessions” were critically analyzed. According to the results of the research, propositions on improving the procedure for granting concession of specified objects are grounded.

Key words: concession, concession tender, public-private partnership, state and community property.

Вступ. Останніми роками в Україні на державному рівні неодноразово наголошувалося на необхідності активізації залучення інвестицій у розвиток інфраструктури на основі використання різних форм державно-приватного партнерства, серед яких пріоритетною є надання в концесію об'єктів державної та комунальної власності. Однак якісних позитивних зрушень у цьому напрямі поки що не відбувається. Так, за оприлюдненою Міністерством економічного розвитку і торгівлі України інформацією, рішення щодо доцільності реалізації започаткованих раніше концесійних проектів ухвалено без проведення аналізу, що використовується в міжнародній практиці. Конкурсні умови розроблялися фактично для одного учасника (концесіонера), що пояснює неуспішну реалізацію таких проектів. Жодного масштабного проекту на умовах концесії в Україні не реалізовано [1].

З метою створення умов для виправлення такої ситуації Кабінет Міністрів України в березні 2018 р. вніс на розгляд Верховної Ради України проект нової редакції Закону України «Про концесії», розроблений за підтримки Європейського банку реконструкції та розвитку (далі – ЄБРР) (реєстр. № 8125) [2]. Проте поруч із низкою позитивних новел цей законопроект не позбавлений багатьох прогалин, неточностей і суперечностей, за наявності яких ухвалення відповідного закону може мати наслідком появою у відносинах концесії додаткових проблем. Насамперед ці недоліки стосуються встановлення порядку надання в концесію об'єктів державної та комунальної власності.

Проблеми правового регулювання концесійних відносин досліджуються багатьма представниками юридичної науки. Зокрема, цій тематиці присвячено окремі дисертаційні роботи О. Медведєвої [3], Г. Пілігрим [4], Л. Гончарука [5], А. Макаренка [6], в яких, серед іншого, досліджено порядок надання в концесію відповідних об'єктів. У зв'язку з ініціюванням оновлення концесійного законодавства постали питання про запровадження змін щодо цього порядку, які поки що не одержали належної оцінки в юридичній науці. Ці зміни стосуються ухвалення рішення про здійснення концесії, застосування конкурентних процедур під час обрання концесіонера, можливості визначення концесіонера без проведення конкурсу тощо.

Наведене вище вказує на актуальність теми цієї статті та доцільність дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення порядку надання в концесію об'єктів державної та комунальної власності.

Результати дослідження. Варто акцентувати увагу на тому, що, на відміну від чинного Закону України «Про концесії» [7], у законопроекті № 8125 передбачено можливість ініціювання розгляду питання щодо концесії як органами державної влади (місцевого самоврядування), так і заінтересованими суб'єктами господарювання, зокрема тими, що мають намір набути статус концесіонера. Крім того, визначено, що ухваленню уповноваженим органом державної влади (місцевого самоврядування) рішення про здійснення концесії або про недоцільність її здійснення має обов'язково передувати проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства у формі концесії згідно з порядком, передбаченим Законом України «Про державно-приватне партнерство» (ст. 4, ч. 1 ст. 5 законопроекту).

Встановлення вимоги про проведення такого аналізу заслуговує на підтримку, оскільки він дає можливість більш повно оцінити потенційні переваги і ризики надання в концесію певних об'єктів та уникнути необгрунтованих рішень щодо здійснення концесії. Водночас є підстави погодитися з думкою О. Кифака, який зазначає, що пропонується законопроектом процедура ухвалення рішення про реалізацію концесійного проекту складна і, зважаючи на сформований досвід узгодження відповідних питань у міністерствах, є ризик затягування такої процедури на кілька років. У зв'язку із цим О. Кифак пропонує встановлення жорстких граничних строків для надання всіх необхідних погоджень на шляху концесійного проекту й одночасне закріплення прямої норми, згідно з якою, якщо в зазначені строки той чи інший орган не надасть своєї відповіді на відповідний запит про надання необхідного узгодження, таке узгодження автоматично вважатиметься наданим [8].

Поділяємо цю позицію та зауважимо, що зниженню ризиків затягування розгляду питання щодо доцільності здійснення концесії також може сприяти: 1) уточнення кола підстав, за наявності яких уповноважений орган відмовляє ініціатору в розгляді пропозиції про здійснення концесії та проведенні аналізу ефективності (адже підстави, передбачені пропонованим законопроектом і чинним Порядком проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства (п. 11) [9], різні, і їх потрібно об'єднати в один перелік); 2) встановлення підстав для відмови в погодженні Міністерством фінансів України висновку за результатами аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства.

Закріплюючи положення щодо порядку встановлення договірних зв'язків між концесіодавцем і концесіонером, законопроект передбачає, що концесіодавець обирає концесіонера: 1) шляхом проведення концесійного конкурсу або 2) за результатами прямих переговорів (без проведення конкурсу) (ч. 1 ст. 6).

Застосування першої із зазначених процедур передбачено як загальне правило, а другої – як виняток за рішенням Кабінету Міністрів України у випадках:

- 1) необхідності гарантування національної безпеки й оборони;
- 2) можливості виконання робіт (надання послуг) однією особою (ноу-хау, авторські права тощо);
- 3) встановлення доцільності реалізації інвестиційних проектів на умовах концесії з використанням державного майна, щодо якого раніше укладено договори оренди (у разі подання відповідних пропозицій орендарями, які належним чином виконують свої обов'язки за договорами оренди і мають намір внести додаткові інвестиції щодо такого майна, «замінивши» договір оренди концесійним договором) (ст. ст. 21, 22 законопроекту).

Ідея щодо можливості визначення концесіонерів шляхом проведення прямих переговорів оцінюється в різних джерелах неоднозначно. Зокрема, за висновком головного науково-експертного управління Верховної Ради України, застосування такого неконкурентного методу відбору не сприяє прозорості концесійної діяльності. Особливо це стосується передбаченого законопроектом порядку укладення концесійного договору шляхом проведення прямих переговорів з орендарем державного майна, що ведуть до можливості безпосереднього перетворення орендаря державного майна на концесіонера поза будь-яким конкурсом. Як констатовано у висновку, договір концесії об'єкта державної власності доцільніше було б укладати лише після виконання договору оренди на цей об'єкт за результатами конкурсу серед претендентів стати концесіонерами [10]. Водночас окремі представники недержавного сектора схвально оцінюють потенційну можливість позаконкурсного переходу з орендних договорів на концесійні [8; 11].

Під час зіставлення можливих позитивних і негативних наслідків запровадження пропонованих правил щодо визначення концесіонерів поза конкурсом вбачається, що закріплення таких правил потрібне, адже коли передбачені концесійним проектом роботи (послуги) можуть бути якісно виконані (надані) лише одним суб'єктом господарювання, альтернативи прямих переговорам немає. Застосування ж позаконкурсної процедури у двох інших передбачених законопроектом випадках може бути виправдано за умови, що позитивний ефект для суспільних інтересів переважатиме негативні наслідки обмеження конкуренції. Зазначене стосується й можливості трансформації оренди в концесію, ризики якої знижено одночасним закріпленням у законопроекті вимог, згідно з якими: 1) ця можливість поширюватиметься лише на договори оренди, укладені до набрання чинності відповідним законом; 2) строк концесійного договору не повинен перевищувати строку, який станом на момент укладення концесійного договору залишився до терміну закінчення договору оренди нерухомого майна (ч. 1 ст. 22). Варто також зазначити, що про можливість визначення концесіонера без застосування конкурентних процедур (за наявності

для цього поважних причин) йдеться і в Керівництві ЮНСІТРАЛ для законодавчих органів щодо проектів у галузі інфраструктури, які фінансуються із приватних джерел [12].

Окремі аспекти, які стосуються проведення прямих переговорів, потребують доопрацювання. Зокрема, встановлюючи особливості укладення концесійного договору шляхом проведення прямих переговорів з орендарем державного майна, законопроект передбачає, що рішення Кабінету Міністрів України про доцільність здійснення концесії та запровадження процедури прямих переговорів повинно включати заходи щодо підготовки істотних умов концесійного договору (ч. 7 ст. 22). У зв'язку із цим вбачається, що підготовку істотних умов договору на вказаному етапі навряд чи можна вважати своєчасною, адже за наявності невизначеності стосовно таких умов ухвалення вищезгаданого рішення та попереднє проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства у формі концесії значною мірою втрачатимуть сенс.

З урахуванням наведеного більш прийнятним може стати встановлення правила, згідно з яким рішення уповноваженого органу про доцільність здійснення концесії та запровадження процедури прямих переговорів повинно зазначати зміст істотних умов концесійного договору, які не можуть бути предметом переговорів і не підлягають зміні.

Додаткову увагу варто приділити регламентації компетенційних питань у разі застосування процедури прямих переговорів під час передачі в концесію об'єктів комунальної власності, адже віднесення рішень про застосування такої процедури до виключної компетенції Кабінету Міністрів України не узгоджується із принципом субсидіарності та задекларованою законодавством можливістю органів місцевого самоврядування самостійно вирішувати питання місцевого значення. Отже, щодо відносин із надання в концесію об'єктів комунальної власності доцільно передбачити повноваження місцевих рад з ухвалення рішень про запровадження процедури прямих переговорів у визначених законом випадках, а також вказати такі випадки. Це стосується можливості реалізації концесійних проектів на базі комунального майна, раніше переданого в оренду.

Як зазначалося вище, іншою процедурою визначення концесіонера, застосування якої передбачено законопроектом як загальне правило, є проведення концесійного конкурсу. Відповідно до законопроекту, ця процедура охоплює: 1) попередній відбір претендентів (прекваліфікацію); 2) подання конкурсних пропозицій учасниками; 3) оцінку конкурсних пропозицій (у два етапи) і вибір учасника, який запропонував найкращі умови здійснення концесії; 4) переговори з переможцем концесійного конкурсу (ст. 10).

Аналіз положень законопроекту, в яких йдеться про проведення концесійного конкурсу, вказує на низку проблемних аспектів.

Перший із цих аспектів стосується визначення умов концесійного конкурсу. Так, згідно із законопроектом, окрім обов'язкових відомостей (опис об'єкта концесії, строк проведення концесійного конкурсу і ін.), умовами проведення концесійного конкурсу можуть бути передбачені обов'язки працівників балансоутримувача, внесення одноразового фіксованого платежу на користь концесіодавця (балансоутримувача), інші зобов'язання за рішенням конкурсної комісії. Водночас встановлено вимогу, згідно з якою в разі включення до умов концесійного конкурсу таких обов'язків концесіонера, вони мають бути обґрунтовані в пропозиції про здійснення державно-приватного партнерства та міститися у висновку за результатами аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства у формі концесії (ч. 4, 5 ст. 8).

Закріплення зазначеної вимоги не виправдане, оскільки необхідність чи доцільність покладення на концесіонера певних обов'язків може бути виявлено й після підготовки вищевказаних пропозицій і висновку. Особливо це стосується випадків, якщо пропозиції про здійснення державно-приватного партнерства подаватимуться потенційними приватними партнерами, які незацікавлені у взятті додаткових соціальних й інших зобов'язань (а отже, не враховуватимуть ці зобов'язання в поданій пропозиції). Зважаючи на це, варто залишити можливість включення таких зобов'язань до умов концесійного конкурсу (за потреби) й за їх відсутності в раніше підготовлених пропозиціях ініціаторів концесії та висновку за результатами аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства.

Для досягнення цілей концесійного конкурсу та подальшої успішної реалізації концесійного проекту велике значення має визначення критеріїв, яким мають відповідати претенденти на участь у цьому конкурсі. Орієнтовний перелік таких критеріїв (як-от рівень професійної та технічної кваліфікації, наявність певного обладнання та матеріально-технічної бази, наявність досвіду виконання аналогічних договорів тощо) законопроектом передбачено, одночасно закріплено можливість встановлення конкурсною комісією будь-яких інших критеріїв (ч. 3 ст. 12).

Пропонований підхід, з одного боку, створює умови для якомога повного врахування особливостей кожного окремого концесійного проекту під час визначення кола потенційних претендентів на його реалізацію. З іншого боку, цей підхід не позбавлений корупційних ризиків, пов'язаних із можливістю «підлаштування» конкурсних умов таким чином, щоб забезпечити участь і перемогу в конкурсі заздалегідь визначеним суб'єктам господарювання. У цьому ракурсі привертає увагу згадувана вище констатація Міністерством економічного розвитку і торгівлі України негативної практики, за якої конкурсні умови стосовно започаткованих раніше концесійних проектів розроблялися фактично для одного учасника (концесіонера) [1].

З огляду на вищенаведене, припиненню такої практики може слугувати закріплення: 1) заборони встановлення таких вимог до претендентів на участь у концесійному конкурсі, що обмежують конкуренцію та призводять до дискримінації претендентів (учасників концесійного конкурсу); 2) необхідності погодження конкурсних умов уповноваженим органом Антимонопольного комітету України.

Для забезпечення прозорості і передбачуваності у відносинах між концесіодавцем і претендентами (учасниками конкурсу) також доцільно доопрацювати питання щодо переліку підстав для недопущення претендентів до участі в конкурсі пропозицій, а також підстав для недопущення конкурсних пропозицій учасників до другого етапу оцінки. Адже положення законопроекту, спрямовані на регулювання цих питань, мають прогалини, що створює передумови для виникнення надалі конфліктних ситуацій. У контексті цього покажемо єдиний із випадків на практиці, коли відхилення заявки потенційного концесіонера було обумовлено наявністю в поданих документах недоліків технічного характеру (відсутність нумерації сторінок, виправлення помилок коректором тощо) [13].

Отже, на додаток до визначених законопроектом положень (ч. 4 ст. 12, ч. 2 ст. 13) пропонується передбачити такі підстави недопущення претендентів до участі в конкурсі пропозицій: невідповідність претендентів критеріям попереднього відбору, визначеним інструкцією для претендентів; зазначення в заявці недостовірної інформації; подання заявки, зміст якої не відповідає встановленим вимогам, що перешкоджає її розгляду (за умови неусунення виявлених недоліків щодо змісту заявки протягом відведеного строку). Водночас для забезпечення інтересів учасників цих відносин варто обумовити, що за зверненням претендентів конкурсна комісія надає консультації щодо виправлення можливих недоліків у поданій заявці протягом визначеного для цього строку. Крім того, беручи до уваги за методом аналогії відповідні положення законодавства про приватизацію, доцільно передбачити, що не можуть бути підставою для недопущення претендентів до участі в конкурсі пропозицій формальні (несуттєві) помилки в оформленні заявки або в документах та інформації, що подаються разом із такою заявкою, які не впливають на зміст заявки або документів та інформації, зокрема технічні помилки й описки.

Аналогічні підстави (правила) пропонується закріпити й у межах регламентації відносин стосовно попередньої оцінки конкурсних пропозицій, поданих учасниками концесійного конкурсу.

Варто зазначити, що законопроект не визначає правових наслідків ситуації, за якої процедура попереднього відбору (прекваліфікації) може бути пройдена лише одним претендентом (через подання лише однієї заявки або обґрунтованого недопущення інших претендентів до участі в конкурсі пропозицій). Зважаючи на те, що проведення конкурсу пропозицій за таких обставин стає недоцільним, для врегулювання такої ситуації буде виправданим закріплення положень щодо можливості укладення концесійного договору з відповідним суб'єктом господарювання, що пройшов процедуру прекваліфікації, шляхом проведення переговорів.

Окремого опрацювання потребують і питання, які стосуються можливості незатвердження концесіодавцем документів, поданих на його розгляд конкурсною комісією (конкурсна документація, висновок щодо допущення (недопущення) претендентів до участі в конкурсі пропозицій, висновок щодо визначення найкращих умов здійснення концесії). Аналізований законопроект не передбачає регулювання цих питань, тоді як у практичній діяльності раніше вже траплявся випадок відхилення концесіодавцем рішення комісії стосовно результатів конкурсу, що спричинило спір [14].

Отже, для досягнення правової визначеності щодо таких ситуацій доцільно закріпити підстави і правові наслідки незатвердження (відхилення) концесіодавцем вищевказаних документів, поданих конкурсною комісією. Зокрема, підставою для відхилення висновку конкурсної комісії щодо визначення найкращих умов здійснення концесії може стати порушення конкурсною комісією порядку проведення конкурсу, яке вплинуло на його результати, що повинно мати наслідком визнання конкурсу таким, що не відбувся (з можливістю повторного оголошення конкурсу).

Водночас можливість повторного оголошення конкурсу доцільно передбачити й у разі визнання результатів раніше проведеного конкурсу недійсними в судовому порядку (п. 6 ч. 1 ст. 19 законопроекту).

Ще одне проблемне питання постає під час аналізу положень законопроекту, в яких йдеться про таку процедуру, як конкурентний діалог. Зокрема, передбачено, що конкурентний діалог може бути застосованим у разі, коли концесіодавець не може чітко визначити технічні, якісні характеристики проекту, що здійснюється на умовах концесії, або коли невідомо, що ринок може запропонувати з погляду технічних, фінансових та юридичних рішень і для ухвалення оптимального рішення необхідно провести переговори з учасниками (у разі реалізації інноваційних проектів, великих комплексних проектів транспортної інфраструктури чи проектів зі складним і структурованим фінансуванням тощо). У разі застосування конкурентного діалогу конкурсна комісія проводить переговори з учасниками, які пройшли попередній відбір, за результатами чого визначає основні параметри проекту, що здійснюється на умовах концесії, а після цього – розглядає й оцінює подані учасниками оновлені конкурсні пропозиції (ст. 18).

У наведеному простежується спроба врахувати рекомендації вищезгаданого Керівництва ЮНСІТРАЛ, в яких йдеться про можливість запиту пропозицій потенційних концесіонерів за двоетапною процедурою [12], а появу в законопроекті терміна «конкурентний діалог» можна пояснити запозиченням його за аналогією із законодавства про публічні закупівлі.

Чіткої відповіді на запитання про співвідношення таких процедур, як «концесійний конкурс» і «конкурентний діалог», законопроект не дає, залишаючи стосовно цього можливість різної інтерпретації. Крім того, викликає застереження передбачене законопроектом правило, за яким метою проведення переговорів у рамках конкурентного діалогу є визначення основних параметрів проекту, що здійснюється на умовах концесії (ч. 3 ст. 18). Можна погодитися з юристами-практиками, які справедливо ставлять під сумнів можливість підготовки техніко-економічного обґрунтування, проведення аналізу ефективності здійснення концесії та подальшого ухвалення рішення про доцільність концесії в умовах, коли концесіодавцем ще «не визначено технічних і якісних характеристик проекту» [11].

У зв'язку із зазначеним вбачається, що для уникнення плутанини стосовно співвідношення «концесійного конкурсу» і «конкурентного діалогу» замість введення другого із цих понять потрібно передбачити можливість застосування у межах концесійного конкурсу одноетапної та двоетапної процедур подання конкурсних пропозицій учасниками (як це передбачено у вищезазваному Керівництві ЮНСІТРАЛ). Водночас варто виходити з того, що на момент оголошення концесійного конкурсу основні параметри концесійного проекту вже мають бути визначені концесіодавцем, а двоетапна процедура подання конкурсних пропозицій застосовуватиметься тоді, коли це необхідно для визначення (уточнення, конкретизації) лише окремих технічних, якісних характеристик проекту.

Важливою новелою в законопроекті № 8125 є закріплення правил щодо можливості залучення концесіодавцем радників для цілей розроблення пропозиції про здійснення державно-приватного партнерства, конкурсної документації, пошуку потенційних інвесторів та здійснення інших заходів, необхідних для підготовки й успішної реалізації концесійного проекту (ст. 24).

Таке нововведення заслуговує на підтримку, адже створює передумови для більш якісної підготовки концесійного проекту, а отже, одержання кращих результатів від його реалізації. Водночас для попередження довільного ухвалення концесіодавцями рішень про залучення радників можна було б додатково передбачити випадки, за яких залучення радників є обов'язковим (як це передбачено, наприклад, у законодавстві про приватизацію). Під час визначення кола таких випадків доцільно орієнтуватися на вартість майна, яке передається в концесію, а також очікуваний обсяг інвестицій.

Окрім залучення радників, законопроект передбачає можливість залучення до роботи конкурсної комісії (із правом дорадчого голосу) незалежних експертів – осіб, які володіють спеціальними знаннями в певній галузі та можуть надати висновки, роз'яснення, рекомендації, консультації з питань, що потребують спеціальних знань. Як слідує із законопроекту, між концесіодавцем і незалежним експертом має укладатися договір, і послуги незалежних експертів оплачуватимуться коштами, що надходять від сплати реєстраційного внеску учасниками конкурсних конкурсів (п. 12 ст. 1, ч. 7 ст. 7, ч. 5 ст. 13). Проте будь-яких зазначень стосовно порядку залучення таких експертів (обрання, призначення чи ін.) законопроект не містить, на що раніше зверталась увага і в інших джерелах [11]. У зв'язку із цим вважаємо, що незалежні експерти, як і радники,

повинні визначатися шляхом конкурсного відбору, що певною мірою перешкоджатиме необґрунтованому наданню переваг окремим особам у разі залучення таких експертів.

Висновки. Отже, для вдосконалення порядку надання в концесію об'єктів державної та комунальної власності можна запропонувати:

1) визначення вичерпного переліку підстав для відмови уповноваженими органами державної влади (місцевого самоврядування) у розгляді пропозиції про здійснення концесії, проведенні аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства у формі концесії, погодженні висновку за результатами такого аналізу;

2) доопрацювання положень щодо визначення концесіонера шляхом проведення прямих переговорів, зокрема: а) встановлення правила, згідно з яким рішення уповноваженого органу про доцільність здійснення концесії та запровадження процедури прямих переговорів повинно зазначати зміст істотних умов концесійного договору, які не можуть бути предметом переговорів і не підлягають зміні; б) закріплення можливості проведення прямих переговорів за рішенням місцевих рад у визначених законодавством випадках (щодо надання в концесію об'єктів комунальної власності);

3) закріплення можливості включення до умов концесійного конкурсу (за потреби) додаткових соціальних та інших зобов'язань концесіонера незалежно від того, чи передбачалися такі зобов'язання в пропозиціях ініціаторів концесії;

4) закріплення заборони встановлення таких вимог до претендентів на участь у концесійному конкурсі, що обмежують конкуренцію та призводять до дискримінації претендентів (учасників концесійного конкурсу);

5) доопрацювання положень щодо підстав недопущення претендентів до участі в конкурсній пропозиції, а також підстав недопущення конкурсних пропозицій учасників до другого етапу оцінки;

6) визначення підстав і правових наслідків незатвердження (відхилення) концесіодавцем документів, поданих на його розгляд конкурсною комісією;

7) закріплення можливості й порядку застосування в межах концесійного конкурсу двоетапної процедури подання конкурсних пропозицій учасниками;

8) конкретизація умов та порядку залучення концесіодавцями радників і незалежних експертів.

Наведені вище висновки пропонується врахувати під час доопрацювання проекту нової редакції Закону України «Про концесії».

Водночас питання правового режиму об'єктів концесії, надання концесіонеру земельних ділянок, необхідних для виконання концесійного договору, фінансових умов концесії та гарантій прав суб'єктів концесійної діяльності мають стати предметом подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Пояснювальна записка до проекту закону України «Про концесії» (реєстр. № 8125 від 15 березня 2018 р.) // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63630.

2. Про концесії: проект закону України (реєстр. № 8125 від 15 березня 2018 р.) // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63630.

3. Медведєва О. Концесія як правова форма використання державного майна у господарській діяльності недержавними суб'єктами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Х., 2005. 19 с.

4. Пілігрим Г. Правове регулювання концесії: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04; Нац. акад. наук України, Ін-т екон.-прав. дослідж. Донецьк, 2011. 20 с.

5. Гончарук Л. Договір концесії: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2012. 21 с.

6. Макаренко А. Правове регулювання концесійно-договірних відносин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04; Міжрегіон. Акад. управління персоналом. К., 2015. 17 с.

7. Про концесії: Закон України від 16 липня 1999 р. № 997–XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 41. Ст. 372 (зі змінами).

8. Кифак О. Аналіз нових законопроектів щодо приватизації та концесії з точки зору їх впливу на розвиток вітчизняної портової галузі // Асоціація портів України «Укрпорт»: офіс. сайт. URL: <https://ukrport.org.ua>.

9. Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства: постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2011 р. № 384. Офіційний вісник України. 2011. № 28. Ст. 1168 (зі змінами).

10. Висновок головного науково-експертного управління Верховної Ради України на проект закону України «Про концесії» (реєстр. № 8125 від 15 березня 2018 р.) // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL.: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63630.

11. Підгайний А., Шарапа М., Юрець О. Коментарі до проекту закону «Про концесії» // Юридична фірма AGRECA: веб-сайт. URL : <https://agrecua.com/komentari-do-proektu-zakonu-pro-kontsesiyi>.

12. Руководство ЮНСИТРАЛ для законодательных органов по проектам в области инфраструктуры, финансируемым из частных источников // ЮНСИТРАЛ: веб-сайт. URL: <https://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/procurem/pfip/guide/pfip-r.pdf>.

13. Ухвала Київського апеляційного адміністративного суду від 18 вересня 2014 р. у справі № 2-а-357/152/14. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/40695021>.

14. Постанова Бориславського міського суду Львівської області від 14 вересня 2010 р. у справі № 2а-765/2010. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/52389997>.

УДК 346.16

МИНІВ Р.М.
РУДАНЕЦЬКА О.С.
ХОМКО Л.В.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Розглянуто та визначено особливості оновленого нормативного забезпечення правового механізму державного регулювання галузі тваринництва в Україні. Зроблено висновки щодо основних тенденцій зміни законодавства у сфері державної підтримки тваринництва в Україні. Досліджено особливості державної підтримки тваринництва в умовах членства України в СОТ та створення зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом. Отримали подальший розвиток наукові підходи до питань розвитку регулюючої функції держави розвитку тваринництва. Окреслено правові, економічні, соціальні й організаційні передумови удосконалення системи державної підтримки тваринництва як інструменту державного регулювання.

Ключові слова: *нормативно-правовий акт, тваринництво, державне регулювання, сільськогосподарське виробництво, правове регулювання.*

Рассмотрены и определены особенности обновленного нормативного обеспечения правового механизма государственного регулирования отрасли животноводства в Украине. Сделаны выводы относительно основных тенденций изменения

© МИНІВ Р.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри публічного управління та адміністрування (Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького)

© РУДАНЕЦЬКА О.С. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарсько-правових дисциплін (Львівський державний університет внутрішніх справ)

© ХОМКО Л.В. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарсько-правових дисциплін (Львівський державний університет внутрішніх справ)